

Remissvar från WSP Sverige
Gestaltad Livsmiljö
SOU 2015:88

Stockholm 2016-03-07

WSP har fått betänkandet Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design (2015:88) på remiss. WSP har valt att kommentera vissa av förslagen.

Perspektivet Gestaltad livsmiljö och utmaningar för området

Utredningen anger flera utmaningar och förutsättningar inom Hållbar utveckling som den nya föreslagna politiken för arkitektur, form och design ska ta sig an: Klimatfrågor och resurser, teknisk utveckling, urbanisering, stadens och landsbygdens utveckling samt boendefrågor. Hur man lyckas med dessa utmaningar beror i stor utsträckning på planering och andra åtgärder inom samhällsbyggande. **WSP anser att det är mer lämpligt att en ny politik för arkitektur knyts till politikområden inom samhällsbyggande än till form- och designpolitik, som den är för närvarande.** Arkitektur blir verklig och konkret genom bostäder och annan bebyggelse, planeringsverktyg, parker, skolgårdar, stadsutvecklingsprojekt, transportlösningar och allt annat som utgör den byggda miljön. För att arkitektur – eller perspektivet "Gestaltad livsmiljö" som utredningen föreslår – ska få genomslag behöver den därför integreras med dessa områden i politikens utformning, myndighetstruktur, styrmedel och inte minst hos aktörerna inom samhällsbyggandet. För att kunna leva upp till det som betänkandet har som övergripande mål - "det hållbara samhället"- behöver förutsättningar finnas på alla nivåer.

Vi anser också att alla hållbarhetsaspekterna behöver vara centrala för ett nytt myndighetsuppdrag oavsett om det gäller en ny myndighet eller inte. I den dagliga verksamheten ser vi på WSP hur planeringsarkitekter och landskapsarkitekter som arbetar nära våra tekniska konsulter i projekten når längre när det gäller hållbarhet och kvalitetsfrågor, än när arkitektur enbart ses som en form- och designfråga tidigt eller sent i processen. **Vi vill betona att samverkan är viktig, men att inriktningen på och innehållet i det man samverkar om också behöver vara hållbart och ha människan i fokus.** Det finns exempel på nybyggda nya stadsdelar som inte har haft detta i åtanke i tillräcklig omfattning.

Insatser inom forskning, utveckling och innovation samt kommunikation

Utredningen innehåller ett antal förslag som rör finansiering av forskning, utveckling och innovation: Ett nytt anslag för utvecklingsinsatser inom Gestaltad Livsmiljö, en särskild forskningssatsning, ett utvidgat stöd till innovativt byggande och att en fond liknande Real Dania i Danmark utreds.

Nuläget är att - det gäller medel till forskning – det finns stora satsningar på olika delar av samhällsbyggande hos bland annat Formas och Energimyndigheten. Vinnova har många olika typer av utlysningar inom samhällsbyggande, alltid med stor tyngd på samverkan mellan aktörer, resultat och effekter. Trafikverket avsätter 400 - 500 Mkr/år till forskning och utveckling och EU-finansieringen är betydande inom vissa områden av samhällsbyggandet. Boverket har däremot i princip inga medel till forskning och utveckling inom sitt ansvarsområde, förutom vissa tidsbegränsade satsningar exempelvis ett uppdrag om stöd till innovativt boende för unga. I Danmark har stiftelsen Real Dania ett stort kapital som är en viktig förutsättning för en stark utveckling av utveckling och export av dansk arkitektur.

Med tanke på ovanstående – och att det finns ett stort antal redan formulerade behov i tidigare utredningar, många aktörer, finansieringslösningar, erfarenheter av tidigare svenska program samt utländska exempel - skulle WSP välkomna en fördjupad analys och diskussion om vad som är mest angeläget att satsa på, vad som är möjligt och hur detta ska genomföras. Gestaltad Livsmiljöperspektivet bör vara en mycket viktig utgångspunkt i en sådan analys. **Regeringen kan föreslå en sådan översyn i höstens forskningsproposition.**

För att uppnå förändring på kort sikt anser WSP att det behövs finansiering av sådant som kan katalysera utvecklingen, bekosta det som annars inte skulle ha blivit gjort, men som skulle göra stor skillnad, samt sprida resultat och goda exempel. Formerna för detta är inte avgörande (fond, särskilt anslag, riktad utlysning etc.). Många av de projekt som delfinansierades av Delegationen för Hållbara Städer är just sådana katalyserande satsningar och lärdomarna från detta bör därför användas i utvecklingen av nya satsningar. Likaså bör erfarenheter från Real Dania användas.

Forskningen är oerhört viktig men lika viktig är nyttiggörande och implementeringen av resultat, då en stor mängd kunskap går förlorad om den inte används i praktiken. **Ett konkret sätt att öka nyttiggörande av forskningsresultat är att göra det möjligt för forskare anställda vid annat än lärosäten och institut att söka forskningsmedel hos Formas.** På så sätt kan forskningsresultat snabbt omsättas i praktiken.

När det gäller att söka medel för utvecklingsprojekt (till skillnad från forskningsprojekt) bör villkoren ändras så att möjligheten att söka medel hos Formas blir samma som hos Vinnova, nämligen att även företag, kommuner och organisationer får möjlighet att söka medel.

Främja innovativt byggande

WSP Sverige stödjer förslaget i 11.3.2 att ändra 24§ Plan och byggförordningen så att syftet med dispensen ändras från experimentbyggande till att främja innovation och att pröva och utvärdera nya lösningar. Vi bedömer det skulle ge en större mångfald av exempelvis boendelösningar som kan möta den stora efterfrågan på bostäder från en mycket heterogen målgrupp, där både preferenser av vad som är värdefullt i en bostad och betalningsförmåga skiljer sig kraftigt åt. Lösningar som uppfyller också andra värden än de som är reglerade i lagar, förordningar och föreskrifter kommer erhållas. **Boverket bör därför få i uppdrag att se hur en innovationsparagraf skulle kunna utformas utifrån dessa utgångspunkter.** Uppföljning och utvärdering bör vara en viktig del i detta.

Vi stödjer också förslaget till möjligheten att söka ekonomiskt stöd till innovativt byggande. **Det stöd till innovativt byggnader för unga som har funnits skulle med fördel kunna gälla även andra typer av byggnader än boende och inte begränsas till målgruppen "unga".**

Möjligheten till dispens enligt 24§ bör dock inte villkoras med att man erhållit stöd till innovativt byggande. Skälet är att en aktör som söker dispens inte nödvändigtvis behöver ekonomiskt stöd till detta utan kan vilja pröva en annan lösning ändå. **Inte heller är det säkert att den som vill söka ekonomiskt stöd till en innovativ idé behöver dispens från byggregler, men möjligheten ska finnas.** I den gamla förordningen för innovativt byggande för unga fanns inte möjlighet att få stöd för åtgärder som in- nebar avsteg från en byggregel och detta bör således göras annorlunda vid utformningen av ett eventuellt nytt stöd.

Stockholm 8 mars 2016

Magnus Meyer, vd WSP Sverige

Anna Sander, chef Forskning & Innovation